

Hrčak - Portal of Croatian Scientific Journals

Fig. 1. Front page of the Hrčak portal (<http://hrcak.srce.hr>)

Society in 2003, and the project was accepted by the Ministry of Science, Education and Sport in 2004. The University Computer Centre in Zagreb was entrusted with the realization of the project and it was presented to the public in 2005. The portal is meant to gather all Croatian scientific and professional journals offering open access to papers or at least bibliographic data and abstracts. Users are able to find journals and papers easily by browsing (by alphabet or field of science) or searching according to various fields. Journal editors are able to easily and free of charge publish their journals in electronic form or add finding and searching capabilities to an existing electronic journal in order to improve its visibility and influence. 157 journals were included into Hrčak in January 2008.

There are following fields in the area of technical sciences (the number of included journals is in parentheses): architecture and urbanism (2), naval architecture (shipbuilding) (2), electrotechnics (3), geodesy (3), civil engineering (2), chemical engineering (5), metallurgy (1), computer engineering (5), mining, oil and geologic engineering (1), mechanical engineering (4), traffic and transport technology (3), textile technology (1), other fundamental technical sciences (2).

Three included journals from the field of geodesy are: Ekscentar, Geodetski list and Cartography and Geoinformation. Ekscentar is the international professional journal of geodesy and geoinformatics students published by students of the Faculty of Geodesy of the University of Zagreb. The journal is published twice a year, and numerous articles have also been published in English since 2007. Issues 5(2003), 6 (2004), 7 (2005), 8 (2006) and 9 (2007) are included into Hrčak with access to full texts in PDF. Geodetski list abstracts from last three years (2005, 2006 and 2007) are included into Hrčak. The Cartography and Geoinformation journal enables access to complete content in Croatian and English for all eight so far published issues (2002-2007) in PDF.

Nedjeljko Frančula, Robert Župan

Although electronic journals appeared during the 1950s, it was not until 1990s that personal computers and the Internet accelerated their development. At first, the number of available journals was small. However, as early as 2002, the former Ministry of Science and Technology enabled scientists to access to journals by subscribing to journals of large publishers who also publish their journals electronically (Elsevier, Springer, Wiley). A list of electronic geodetic and related journals available to Croatian academic community since 1997 can be found in Geodetski list (2006, 3, 233-234).

In addition to commercial publishers' electronic journals, electronic archives and open-access journals have been quite common lately. Open access to scientific literature means free availability in public Internet, while users are allowed to read, download, copy, distribute, print, browse or use for any legal purpose, without any financial, legal or technical restraints. The only restriction to the reproduction and distribution and the only role of copyright protection in this context is authors' insurance of their work's integrity, as well as the right to be quoted the correct way.

Electronic archives encompass a particular scientific field or scientific publications of an institution; these are institu-

tion archives or institution repositories. The first institution repositories in Croatia were established by the Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture, Faculty of Philosophy and Faculty of Medicine of the University of Zagreb. FAMENA – Repository of the Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture contains digital forms of graded theses (PhD theses, MSc theses, diploma and other theses) defended at the Faculty. The repository continues to develop and is expected to store other papers published by employees of the Faculty. DARHIV – digital archive (repository) of the Faculty of Philosophy stores newer diploma theses by students of information sciences, psychology and sociology. The repository of the Faculty of Medicine contains digital forms of full texts of papers published by employees of the Faculty of Medicine. There are articles published in scientific journals, full texts of doctoral theses defended at the Faculty of Medicine, full texts of published conference reports, as well as books and chapters in books.

In addition to electronic archives and institution repositories, there are also directories and databases which include open-access journals. Thus, the portal of scientific journals Hrčak came to be in Croatia (Fig. 1). The idea came from the Croatian Information and Documenta-

Hrčak - portal hrvatskih znanstvenih časopisa

Iako su se elektronički časopisi pojavili sredinom 20. stoljeća, tek su osobna računala i internet omogućili 1990-ih njihov brži razvoj. Broj dostupnih časopisa bio je u početku mali. Međutim, već 2002. u Hrvatskoj je tadašnje Ministarstvo znanosti i tehnologije omogućilo pretplatom znanstvenicima pristup časopisima velikih izdavača koji svoje časopise izdaju i u elektroničkom obliku (Elsevier, Springer, Wiley). U Geodetskom listu (2006, 3, 233-234) dali smo popis elektroničkih geodetskih i njima srodnih časopisa koji su od 1997. godine dostupni hrvatskoj akademskoj zajednici.

Pored elektroničkih časopisa komercijalnih izdavača posljednjih su godina sve češći i elektronički arhivi i časopisi dostupni u otvorenom pristupu. Otvoreni pristup (open access) znanstvenoj literaturi podrazumijeva slobodnu dostupnost na javnom internetu, s time da se korisnicima dopušta čitanje, preuzimanje, umnožavanje, distribuiranje, tiskanje, pretraživanje ili korištenje u bilo koju zakonitu svrhu, bez ikakvih financijskih, pravnih ili tehničkih prepreka. Jedino ograničenje reprodukciji i distribuciji i jedina uloga autorskopravne zaštite u tom kontekstu sastoji se u tome da se autorima osigura nadzor nad cjelovitošću vlastitoga djela, kao i pravo da ih se na ispravan način citira.

Elektronički arhivi pokrivaju obično određeno znanstveno područje ili znanstvene publikacije neke ustanove, pa se govori o institucijskim arhivima odnosno institucijskim repozitorijima. Prve institucijske repozitorije u Hrvatskoj osnovali su Fakultet strojarstva i brodogradnje, Filozofski i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. FAMENA – Repozitorij Fakulteta strojarstva i brodogradnje sadržava digitalne oblike ocjenskih radova (doktorati, magisteriji, diplomski i završni radovi) obranjenih na Fakultetu. Razvoj repozitorija se nastavlja te se u njemu predviđa i čuvanje ostalih objavljenih radova djelatnika Fakulteta. U DARHIV – digitalni arhiv (repozitorij) Filozofskog fakulteta pohranjeni su noviji diplomski radovi studenata informacijskih znanosti, psihologije i sociologije. Repozitorij Medicinskog fakulteta sadržava digitalni oblik cjelovitih tekstova objavljenih radova djelatnika Medicinskog fakulteta. Spremaju i čuvaju se članci objavljeni u znanstvenim časopisima, cje-

Slika 1. Naslovna stranica portala Hrčak (<http://hrcak.srce.hr>)

loviti tekstovi doktorskih radnji obranjenih na Medicinskom fakultetu, cjeloviti tekstovi objavljenih kongresnih priopćenja, te knjige i poglavlja u knjigama.

Osim elektroničkih arhiva i institucijskih repozitorija postoje i direktoriji i baze podataka koje sadrže časopise u otvorenom pristupu. Tako je i u Hrvatskoj nastao portal znanstvenih časopisa Hrčak (sl. 1). Ideju je 2003. dalo Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, a projekt je 2004. prihvatilo Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa. Realizacija projekta povjerena je Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu i projekt je javnosti predložen 2005. godine. Portal nastoji na jednom mjestu okupiti sve hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoreni pristup radovima ili minimalno bibliografskim podacima i sažecima svojih radova. Korisnicima omogućuje lagano pronalaženje časopisa i radova putem prebiranja (prema abecedi ili prema području znanosti) ili pretraživanja prema raznim poljima. Urednicima časopisa Hrčak nudi alat kojim će besplatno i lako objaviti svoj časopis u elektroničkom obliku ili postojećem elektroničkom časopisu dodati mogućnost pronalaženja i pretraživanja te mu povećati vidljivost i utjecaj. U siječnju 2008. u Hrčak je uključeno 157 časopisa.

U području tehničkih znanosti postoje ova polja (u zagradi je broj uključenih časopisa): arhitektura i urbanizam (2),

brodogradnja (2), elektrotehnika (3), geodezija (3), građevinarstvo (2), kemijsko inženjerstvo (5), metalurgija (1), računarstvo (5), rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo (1), strojarstvo (4), tehnologija prometa i transport (3), tekstilna tehnologija (1), druge temeljne tehničke znanosti (2).

Tri uključena časopisa u polju geodezija su: Ekscentar, Geodetski list i Kartografija i geoinformacije. Ekscentar je međunarodni stručni časopis studenata geodezije i geoinformatike što ga izdaju studenti Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. List se izdaje dva puta godišnje, a od 2007. godine mnogi članci objavljeni su i na engleskom jeziku. U Hrčak su uključeni brojevi 5(2003), 6(2004), 7(2005), 8(2006) i 9(2007) uz pristup punim tekstovima u PDF-u. Geodetski list ima u Hrčak uključene sažetke znanstvenih i stručnih članaka iz tri posljednja godišta (2005, 2006 i 2007). Časopis Kartografija i geoinformacije omogućuje pristup kompletnim sadržajima na hrvatskom i engleskom jeziku svih osam do sada objavljenih svezaka (2002-2007) u PDF-u.

Izvornik / Reference

Konjević, S. (2007): Elektronički časopisi danas. *Automatika*, 3-4, 183-188.

Nedjeljko Frančula, Robert Župan